

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

10. november 2016*

Eelotsusetaotlus — Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused — Kaitstud teoste rentimis- ja laenutamiseõigus — Direktiiv 2006/115/EÜ — Artikli 1 lõige 1 — Teoste laenutamine — Artikli 2 lõige 1 — Laenutamine — Raamatu digitaalse koopia laenutamine — Avalikud raamatukogud

Kohtuasjas C-174/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Rechtbank Den Haagi (Haagi esimese astme kohus, Madalmaad) 1. aprilli 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. aprillil 2015, menetluses

Vereniging Openbare Bibliotheken

versus

Stichting Leenrecht,

menetluses osalesid:

Vereniging Nederlands Uitgeversverbond,

Stichting LIRA,

Stichting Pictoright,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud M. Vilaras, J. Malenovský (ettekandja), M. Safjan ja D. Šváby,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. märtsi 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Vereniging Openbare Bibliotheken, esindajad: *advocaat* P. de Leeuwe ja *advokaat* D. Visser,

— Vereniging Nederlands Uitgeversverbond, esindajad: *advocaat* C. Alberdingk Thijm ja *advokaat* C. de Vries,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

- Stichting LIRA ja Stichting Pictoright, esindajad: *advocaat* J. Seignette, *advocaat* M. van Heezik, *advocaat* G. van der Wal ja *advocaat* M. Kingma,
  - Tšehhi valitsus, esindajad: S. Šindelková ning D. Hadroušek ja M. Smolek,
  - Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, J. Möller ja D. Kuon,
  - Kreeka valitsus, esindaja: G. Alexaki,
  - Prantsuse valitsus, esindajad: D. Segoin, G. de Bergues ja D. Colas,
  - Itaalia valitsus, esindajad: G. Palmieri, keda abistasid *avvocato dello Stato* S. Fiorentino ja *avvocato dello Stato* A. Collabolletta,
  - Läti valitsus, esindajad: I. Kalniņš ja D. Pelše,
  - Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes ja T. Rendas,
  - Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: J. Kraehling, keda abistas *barrister* N. Saunders,
  - Euroopa Komisjon, esindajad: F. Wilman, T. Scharf ja J. Samnadda,
- olles 16. juuni 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230) artikli 4 lõiget 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (EÜT 2006, L 376, lk 28) artikli 1 lõiget 1, artikli 2 lõike 1 punkti b ja artikli 6 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud Vereniging Openbare Bibliothekeeni (avalike raamatukogude ühendus, edaspidi „VOB“) ja Stichting Leenrecht (laenutusõiguse sihtasutus, edaspidi „Stichting“) vahelises kohtuvaidluses, mille ese on direktiivi 2006/115 artikli 1 lõikes 1 ette nähtud laenutamise ainuõiguse võimalik rikkumine.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (WIPO) võttis 20. detsembril 1996 Genfis vastu WIPO autoriõiguse lepingu (edaspidi „WIPO leping“). Leping kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 16. märtsi 2000. aasta otsusega 2000/278/EÜ (EÜT 2000, L 89, lk 6; ELT eriväljaanne 11/33, lk 208).
- 4 Nimetatud lepingu artikli 7 lõikes 1 on märgitud:
  - „i) Arvutiprogrammide,

- ii) kinematograafiateoste ja
- iii) fonogrammide salvestatud teoste autoritel, nagu on kindlaks määratud lepinguosaliste siseriikliku õigusega,

on ainuõigus lubada oma teoste originaalide või koopiade rentimist üldsusele.“

- 5 Diplomaatiline konverents, mis võttis vastu WIPO lepingu, võttis muude dokumentide hulgas vastu ka „ühisdeklaratsiooni artiklite 6 ja 7 kohta“, mis on lisatud kõnealusele lepingule (edaspidi „WIPO lepingule lisatud ühisdeklaratsioon“) ja mis on sõnastatud järgmiselt:

„„Koopiad“ ja „originaal ja koopiad“, mis nimetatud artiklite kohaselt on teose levitamiseõiguse ja rentimisõiguse objekt, tähendavad üksnes salvestatud koopiaid, mida võib levitada materiaalsete esemetena.“

Liidu õigus

Direktiiv 2001/29

- 6 Direktiivi 2001/29 põhjenduste 2 ja 9 kohaselt:

„(2) 24. ja 25. juunil 1994. aastal Kérkyral kohtunud Euroopa Ülemkogu rõhutas vajadust luua ühenduse tasandil üldine ja paindlik õigusraamistik Euroopa infoühiskonna arengu toetamiseks. Selleks on muu hulgas tarvis siseturgu uute toodete ja teenuste jaoks. Sellise reguleeriva raamistiku tagamiseks vajalikud olulised ühenduse õigusaktid on juba vastu võetud või võetakse varsti vastu. Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused etendavad kõnealuse küsimuse puhul olulist rolli, sest nendega kaitstakse ja edendatakse uute toodete ja teenuste arendamist ja turustamist ning nende loova sisu väljatöötamist ja kasutamist.

[...]

(9) Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste ühtlustamise aluseks peab olema kõrgetasemeline kaitse, sest nimetatud õigused on olulised intellektuaalse loomingu seisukohalt. Nende kaitse aitab tagada loovuse säilimise ja arengu autorite, esitajate, tootjate, tarbijate, kultuuri, tööstuse ja laiemal üldsusel huvides. Intellektuaalomand on seetõttu tunnustatud omandi lahutamatuks osaks.“

- 7 Viidatud direktiivi artikli 1 lõike 2 punktis b on sätestatud:

„Välja arvatud artiklis 11 osutatud juhud, ei muuda ega mõjuta käesolev direktiiv mingil viisil ühenduse olemasolevaid sätteid järgmiste valdkondade kohta:

[...]

b) rentimisõigus, laenutamiseõigus ja teatavad intellektuaalomandi puhul autoriõigusega kaasnevad õigused;

[...]“

- 8 Nimetatud direktiivi artikkel 4 „Levitamisõigus“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste originaalide ja koopiade levitamist üldsusele müümise teel või muul viisil.

2. Levitamisoigus teose originaali või koopiaste suhtes [liidus] ei lõpe, v.a juhul, kui õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul toimub [liidus] kaitstud objekti esmamüük või muul viisil omandiõiguse üleminek.“

Direktiiv 2006/115

9 Direktiiviga 2006/115 kodifitseeriti ja tunnistati kehtetuks nõukogu 19. novembri 1992. aasta direktiiv 92/100/EMÜ rentimis- ja laenutamisoiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (EÜT 1992, L 346, lk 61; ELT eriväljaanne 17/01, lk 120).

10 Direktiivi 2006/115 põhjendused 2–5, 7, 8 ja 14 on sõnastatud järgmiselt:

„(2) Autoriõigusega kaitstud teoste ning autoriõigusega kaasnevate õiguste objektide rentimine ja laenutamine on muutumas üha olulisemaks fonogrammide ja filmide autorite, esitajate ja tootjate jaoks. Piraatlus on muutumas üha suuremaks ohuks.

(3) Autoriõigusega kaitstud teoste ja autoriõigusega kaasnevate õiguste objektide piisavat kaitset rentimis- ja laenutamisoigusega ning autoriõigusega kaasnevate õiguste objektide kaitset salvestusõiguse, levitamisoigusega ja õigusega kanda neid üle ja edastada üldsusele võib sellest tulenevalt pidada [liidu] majandusliku ja kultuurilise arengu seisukohast äärmiselt oluliseks.

(4) Autoriõigust ja sellega kaasnevaid õigusi tuleb kohandada majanduse arenguga, näiteks uute kasutamisiisidega.

(5) Autorite ja esitajate järjepidev loometegevus ja kunstiline tegevus eeldab piisavat sissetulekut ning eelkõige fonogrammide ja filmide tootmiseks vajalikud investeeringud on eriti suured ja riskantsed. Sellise sissetuleku ja tehtud investeeringute tagasisaamise saab tulemuslikult kindlustada ainult juhul, kui asjaomaste õiguste omanikele on tagatud piisav õiguskaitse.

[...]

(7) Liikmesriikide õigusnorme tuleks ühtlustada selliselt, et need ei satuks vastuollu rahvusvaheliste konventsioonidega, mis on mitme liikmesriigi autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste aluseks.

(8) Rentimis- ja laenutamisoigust ja teatavaid autoriõigusega kaasnevaid õigusi käsitlev [liidu] õiguslik raamistik võib piirduda sätetega, mille kohaselt liikmesriigid sätestavad rentimist ja laenutamist käsitlevad õigused teatavate õiguste omanike rühmade jaoks ning mille kohaselt nad kehtestavad lisaks sellele teatavate õiguste omanike rühmadele autoriõigustega kaasnevate õiguste vallas salvestusõiguse, levitamisoiguse ning ülekandeõiguse ja üldsusele edastamise õiguse.

[...]

(14) Avaliku laenutamise puhul tuleb kehtestatava erikorra kaitsta ka vähemalt autorite õigusi. Kõik meetmed, mis näevad ette erandi üldsusele laenutamise ainuõigusest peaksid olema kooskõlas eelkõige asutamislepingu artikliga 12.“

11 Selle direktiivi artiklis 1 on sätestatud:

„1. Vastavalt käesoleva peatüki sätetele näevad liikmesriigid artikli 6 sätteid arvestades ette õiguse lubada või keelata autoriõigusega kaitstavate teoste originaalide ja koopiaste ning muude artikli 3 lõikes 1 sätestatud objektide rentimist ja laenutamist.

2. Lõikes 1 osutatud õigused ei ammendu autoriõigusega kaitstavate teoste originaalide ja koopiate ning muude artikli 3 lõikes 1 sätestatud objektide müügi ega muu levitamise tagajärjel.“

12 Nimetatud direktiivi artikli 2 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesoleva direktiivi kohaldamisel kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

- a) „rentimine“ tähendab kasutada andmist piiratud ajaks ja otsese või kaudse majandusliku või kaubandusliku tulu eesmärgil;
- b) „laenutamine“ tähendab kasutada andmist piiratud ajaks ja otsese või kaudse majandusliku või kaubandusliku tulu eesmärgita, kui seda teevad üldsusele avatud asutused;

[...]“

13 Sama direktiivi artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid võivad näha ette erandid artikli 1 sätestatud üldsusele laenutamise ainuõigusest, tingimusel et vähemalt autorid saavad sellise laenutamise eest tasu. Liikmesriikidele jääb vabadus määratleda kõnealune tasu võttes arvesse nende kultuuri edendamisega seotud eesmäärke.“

Madalmaade õigus

14 Madalmaade 23. septembri 1912. aasta autoriõiguste seaduse (Auteurswet, edaspidi „Aw“) artikli 10 lõikes 1 on sätestatud:

„Kirjandus-, teadus- või kunstiteosed käesoleva seaduse tähenduses on:

1. raamatud, brošüürid, ajalehed, ajakirjad ja mis tahes muud kirjalikud teosed;

[...]

ja põhimõtteliselt mis tahes toode kirjanduse, teaduse või kunsti valdkonnas, olenemata sellest, millisel viisil või millisel kujul on see loodud.“

15 Aw artiklis 12 on sätestatud:

„1. Kirjandus-, teadus- või kunstiteose avaldamise all tuleb mõista eelkõige:

[...]

- (3) teose – välja arvatud ehitised ja tarbekunsti teosed – ühe eksemplari või selle eksemplari ühe osa rentimist või laenutamist või sellise eksemplari reprodutseerimist, mis on turule viidud õiguste omaja poolt või tema nõusolekul;

[...]

3. „Laenutamine“ lõike 1 punkti 3 tähenduses on kasutada andmine piiratud ajaks ja otsese või kaudse majandusliku või kaubandusliku tulu eesmärgita, kui seda teevad üldsusele avatud asutused.

[...]“

16 Aw artikli 15c lõikes 1 on sätestatud:

„Õiguste omaja poolt või tema nõusolekul turule viidud teose ühe eksemplari või selle eksemplari ühe osa laenutamine artikli 12 lõike 1 punkti 3 tähenduses või sellise eksemplari reprodutseerimine ei ole kirjandus-, teadus- või kunstiteosega seotud autoriõiguse rikkumine, kui laenutaja või tema volitatud isik maksab õiglast tasu. [...]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

17 VOB esindab kõigi avalike raamatukogude huve Madalmaades.

18 Need raamatukogud laenutavad paberkandjal raamatuid ja maksavad selle eest kindlasummalist tasu Madalmaade justiitsministri poolt laenutustasude kogumiseks volitatud fondile Stichting.

19 Kogutud tasud maksab Stichting jaotuseeskirjade alusel õiguste omajatele välja selliste autorite kollektiivse esindamise organisatsioonide kaudu nagu Stichting LIRA, kes vastutab kirjandus, draama- või muusikaliste draamateostega seotud õiguste haldamise eest, ja Stichting Pictoright, kes vastutab visuaalteoste ning kujurite, fotograafide, illustraatorite, stilistide ja arhitektide loodud teoste õiguste haldamise eest.

20 Madalmaade õigusnormide kohaselt määrab laenutustasu summa kindlaks justiitsministri poolt selleks volitatud fond Stichting Onderhandelingen Leenvergoedingen (edaspidi „StOL“).

21 Küsimust kas e–raamatute digitaalne laenutamine kuulub Aw artiklis 15c sätestatud erandi kohaldamisalasse või mitte, oli StOL arutanud juba 2004. aastast alates ning lõpuks otsustas StOLi haldusnõukogu 24. märtsi 2010. aasta koosolekul vastata sellele küsimusele eitavalt.

22 Lisaks koostasid Instituut voor Informatierecht van de Universiteit van Amsterdam (Amsterdami ülikooli informatsiooniõiguse instituut, Madalmaad) ja uuringuasutus SEO Madalmaade haridus-, kultuuri- ja teadusministri tellimisel aruande, milles järeldatakse samuti, et e–raamatute digitaalne laenutamine raamatukogudest ei kuulu nimetatud erandi alla.

23 Selle aruande alusel töötas Madalmaade valitsus välja raamatukogude seaduse eelnõu, mille kohaselt luuakse e–raamatute kauglaenutamiseks riiki hõlmav digitaalne raamatukogu. Eelnõu lähtub sellest, et e–raamatute digitaalne laenutamine ei kuulu selle erandi alla.

24 Praegu teevad avalikud raamatukogud e–raamatud kättesaadavaks interneti kaudu, tuginedes õiguste omajatega sõlmitud litsentsilepingutele.

25 VOB vaidlustas selle seaduseelnõu, esitades eelotsusetaotluse esitanud kohtule selle teatud sätete peale kaebuse, paludes kohtul tuvastada, et Aw kehtiva redaktsiooniga on juba hõlmatud ka digitaalse koopia laenutamine.

26 Neil asjaoludel otsustas Rechtbank Den Haag (Haagi esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 2006/115 artikli 1 lõiget 1, artikli 2 lõike 1 punkti b ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et „laenutamine“ viidatud sätete tähenduses hõlmab ka autoriõigusega kaitstavate romaanide, jutukogude, elulugude, reisikirjade, lasteraamatute ja noorsookirjanduse kasutada andmist otsese või kaudse majandusliku või kaubandusliku tulu eesmärgita, kui seda teevad üldsusele avatud asutused,

- kes panevad digitaalse koopia (koopia A) üles oma serverisse ja võimaldavad kasutajal seda koopiat enda arvutisse allalaadimise teel reprodutseerida (koopia B),
  - kusjuures kasutaja poolt allalaadimise käigus loodud koopia (koopia B) ei ole pärast piiratud aja möödumist enam kasutatav ja
  - teised kasutajad ei saa koopiat (koopia A) selle aja vältel enda arvutisse alla laadida?
2. Juhul kui esimesele küsimusele tuleb vastata jaatavalt, siis kas direktiivi 2006/115 artikkel 6 ja/või mõni muu liidu õiguse säte ei luba liikmesriikidel siduda viidatud direktiivi artiklis 6 sisalduva laenutusõiguse piirangu kohaldamist tingimusega, et asutuse poolt kättesaadavaks tehtud koopia (koopia A) on selle koopia esmamüügi või omandiõiguse muul viisil esmakordse üleminekuga liidus õiguste omaja poolt või tema nõusolekul direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 2 tähenduses turule viidud?
  3. Juhul kui teisele küsimusele tuleb vastata eitavalt, siis kas direktiivi 2006/115 artikkel 6 esitab asutuse poolt kättesaadavaks tehtud koopia (koopia A) päritolule muid nõudeid, näiteks nõude, et koopia pärineb seaduslikust allikast?
  4. Juhul kui teisele küsimusele tuleb vastata jaatavalt, siis kas direktiivi 2001/29 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et esemete esmamüük või omandiõiguse muul viisil esmakordne üleminek viidatud sätte tähenduses hõlmab ka autoriõigusega kaitstavate romaanide, jutukogude, elulugude, reisikirjade, lasteraamatute ja noorsookirjanduse digitaalse koopia piiramata ajaks kasutada andmist veebist allalaadimise teel?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

Esimene küsimus

- 27 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas direktiivi 2006/115 artikli 1 lõiget 1, artikli 2 lõike 1 punkti b ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et mõiste „laenutamine“ viidatud sätete tähenduses hõlmab raamatu digitaalse koopia laenutamist, kui laenutamine toimub nii, et see koopia pannakse avaliku raamatukogu serverisse ja selle kasutajal võimaldatakse see koopia allalaadimise teel enda arvutis reprodutseerida, eeldusel et laenutusperioodi vältel saab alla laadida üksnes ühe koopia ja pärast selle perioodi lõppu ei saa see kasutaja tema poolt alla laaditud koopiat enam kasutada.
- 28 Olgu märgitud, et ühelt poolt ei täpsustata direktiivi 2006/115 artikli 1 lõikes 1, mille sõnastuse kohaselt „näevad liikmesriigid [...] ette õiguse lubada või keelata autoriõigusega kaitstavate teoste originaalide ja koopiate [...] ning muude [...] objektide [...] laenutamist“, seda, kas mõiste „teoste koopiad“ selle sätte tähenduses hõlmab ka selliseid koopiaid, mis ei ole kantud füüsilisele andmekandjale, nagu digitaalsed koopiad.
- 29 Teiselt poolt on direktiivi artikli 2 lõike 1 punktis b määratletud mõiste „objektide laenutamine“ kui objektide kasutada andmine piiratud ajaks ja otsese või kaudse majandusliku või kaubandusliku tulu eesmärgita, kui seda teevad üldsusele avatud asutused. Samas ei ilmne viidatud sättest, kas selle direktiivi artikli 1 lõikes 1 mainitud objektid peaks hõlmama ka selliseid immateriaalseid esemeid nagu need, mis on digitaalsed.
- 30 Neist kaalutlustest lähtudes tuleb kõigepealt kontrollida, kas esineb asjaolusid, mis põhjendavad ikkagi digitaalsete koopiate ja immateriaalsete esemete välistamise direktiivi 2006/115 kohaldamisalast.

- 31 Selles osas tuleb esiteks märkida, et direktiivi 2006/115 põhjendusest 7 tuleneb, et see on vastu võetud muu hulgas selleks, et „[l]iikmesriikide õigusnorme [...] ühtlustada selliselt, et need ei satuks vastuollu rahvusvaheliste konventsioonidega, mis on mitme liikmesriigi autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste aluseks“.
- 32 Samas on nende konventsioonide hulgas, mida kõnealune direktiiv peab järgima, eelkõige WIPO leping, mille osaliseks on liit ja seega ka kõik liikmesriigid.
- 33 Seega tuleb mõisteid „objektid“ ja „koopiad“ direktiivi 2006/115 tähenduses tõlgendada lähtuvalt WIPO lepingus sisalduvatel samaväärsetel mõistetel (vt analoogia alusel kohtuotsus, 15.3.2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, punkt 55).
- 34 WIPO lepingule lisatud ühisdeklaratsioonis tähendavad aga selle lepingu rentimisõigust käsitlevas artiklis 7 esitatud mõisted „originaal“ ja „koopiad“ „üksnes salvestatud koopiaid, mida võib levitada materiaalse esemena“. Sellest tuleneb, et kõnealuses lepingus nimetatud rentimisõiguse alla ei kuulu immateriaalsed esemed ning sellised mittemateriaalsed eksemplarid nagu digitaalsed koopiad.
- 35 Seetõttu tuleb direktiivi 2006/115 artikli 2 lõike 1 punktis a esinevat mõistet objektide „rentimine“ mõista nii, et see hõlmab üksnes materiaalseid esemeid, ja selle direktiivi artikli 1 lõikes 1 esinevat mõistet „koopiad“ nii, et see käsitleb üksnes füüsilisele andmekandjale kantud koopiade rentimist.
- 36 Kuigi direktiivi 2006/115 teatavates keeleversioonides on „rentimis- ja laenutusõigusele“ viidatud ainsuses ja ehkki see reguleerib rentimis- ja laenutusõiguse erinevaid aspekte üldiselt koos, ei nähtu sellest direktiivist siiski, et liidu õiguslooja oleks tingimata tahtnud anda mõistetele „objektid“ ja „koopiad“ sama tähendust nii rentimise- kui ka laenutuskorra puhul, mis hõlmab üldsuse laenutusõigust selle direktiivi artikli 6 tähenduses.
- 37 Nimelt ilmneb selle direktiivi teatavate keeleversioonide põhjendustest 3 ja 8 esiteks, et need ei viita „rentimis- ja laenutusõigusele“ mitte ainsuses, vaid „rentimis- ja laenutusõigustele“ mitmuses.
- 38 Teiseks tuleneb direktiivi 2006/115 artikli 2 lõike 1 punktidest a ja b, et liidu õiguslooja on võtnud nõuks eraldi määratleda mõisted objektide „rentimine“ ja objektide „laenutamine“. Niisiis ei ole rentimise objektid tingimata samad kui laenutamise objektid.
- 39 Eespool toodust ilmneb, et kuigi – nagu tuleneb ka käesoleva kohtuotsuse punktist 35 – immateriaalsed esemed ja sellised mittemateriaalsed eksemplarid nagu digitaalsed koopiad tuleb direktiiviga 2006/115 reguleeritava rentimisõiguse alt välja jätta, et ei tekiks vastuolu WIPO lepingule lisatud ühisdeklaratsiooniga, ei takista nimetatud leping ega selle ühisdeklaratsioon seda, et mõistet objektide „laenutamine“ selle direktiivi tähenduses tõlgendatakse vajaduse korral nii, et see hõlmab ka teatavat elektroonilisel teel laenutamist.
- 40 Teiseks olgu märgitud, et nagu ilmneb ka käesoleva kohtuotsuse punktist 9, on direktiiviga 2006/115 kodifitseeritud ja võetud üle direktiivi 92/100 sätted sellega sisuliselt identses sõnastuses. Ent direktiivi 92/100 ettevalmistavad materjalid ei võimalda järeldada, et selle kohaldamisalast tuleks igal juhul välistada laenutamine elektroonilisel teel.
- 41 Nõukogu direktiivi rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta seletuskirjas (KOM(90) 586 (lõplik)) on mainitud aga Euroopa Komisjoni kavatsus välistada direktiivi 92/100 kohaldamisalast elektrooniliste andmete kasutada andmine edastuskanalite kaudu.

- 42 Sellegipoolest tuleb kõigepealt märkida, et sellest seletuskirjast ei ilmne selgelt, et komisjon tahtis direktiivi kohaldamisalast välistada raamatute digitaalsed koopiad. Nimetatud seletuskirjas toodud näited olid esiteks seotud ainult filmide elektroonilise edastamisega. Pealegi ei kasutatud kõnealuse seletuskirja koostamise ajal raamatute digitaalsed koopiad niivõrd palju, et saaks kindlalt eeldada, et komisjon oleks neid kaudselt silmas pidanud.
- 43 Teiseks olgu märgitud, et kõnealuses seletuskirjas esitatud komisjoni kavatsust ei ole mingil moel otseselt väljendatud selle ettepaneku tekstis, mille tulemusel võeti vastu direktiiv 92/100.
- 44 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et ei esine ühtegi olulist põhjust, mis välistaks digitaalsed koopiad ja immateriaalsed esemed igal juhul direktiivi 2006/115 kohaldamisalast.
- 45 Sellist järeldust kinnitab ka direktiiviga 2006/115 taotletav eesmärk. Nimelt on selle põhjenduses 4 muu hulgas märgitud, et autoriõigust tuleb kohandada majanduse arenguga, näiteks uute kasutamiseviisidega. Samas on elektrooniline laenutamine vaieldamatult uus kasutamiseviis ja muudab seega vajalikuks autoriõiguse majanduse arenguga kohandamise.
- 46 Lisaks oleks elektroonilise laenutamise täielik välistamine direktiivi 2006/115 kohaldamisalast vastuolus autorite õiguste kõrgetasemelise kaitse üldpõhimõttega.
- 47 Kuigi vastab tõele, et see üldpõhimõte tuleneb direktiivi 2006/115 põhjendusest 5 üksnes kaudselt, on seda aga rõhutatud direktiivis 2001/29, mille põhjenduse 9 kohaselt peab autoriõiguse ühtlustamise aluseks olema „kõrgetasemeline kaitse“.
- 48 Niisiis tuleb seda üldpõhimõtet arvestada selliste direktiivide tõlgendamisel, mis nagu direktiiv 2006/115 seavad eesmärgiks ühtlustada autoriõiguste erinevaid aspekte ning mille eesmärk on kitsam kui direktiivil 2001/29.
- 49 Silmas pidades käesoleva kohtuotsuse punktis 44 esitatud järeldust, tuleb seejärel hinnata küsimust, kas raamatu digitaalse koopia avalik laenutamine, mis toimub eelotsuse küsimuses nimetatud tingimustel, võib kuuluda direktiivi 2006/115 artikli 6 lõike 1 kohaldamisalasse.
- 50 Selles osas olgu märgitud, et kuigi direktiivi 2006/115 artikli 6 lõiget 1, kuna see kujutab endast erandit selle direktiivi artiklis 1 ette nähtud laenutamise ainuõigusest, tuleb Euroopa Kohtu järjepideva praktika kohaselt tõlgendada kitsalt, peab selle tõlgendus siiski võimaldama kaitsta kehtestatud erandi kasulikku mõju ja järgida selle eesmärki (vt selle kohta kohtuotsused 4.10.2011, Football Association Premier League jt, C-403/08 ja C-429/08, ECLI:EU:C:2011:631, punktid 162 ja 163, ning 1.12.2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punkt 133).
- 51 Arvestades üldsuse õiguse laenutada e-raamatuid olulisust ja tagamaks nii direktiivi 2006/115 artikli 6 lõikes 1 ette nähtud üldsuse laenutusõiguse erandi (edaspidi „üldsuse laenutusõiguse erand“) kasulik mõju kui ka selle erandi roll kultuuri edendamises, ei saa seega välistada direktiivi 2006/115 artikli 6 lõike 1 kohaldamist juhtudele, kus avalikkusele avatud raamatukogu toiming on muu hulgas nimetatud direktiivi artikli 2 lõike 1 punktis b määratletud tingimuste seisukohast sisuliselt samasugune kui trükiteoste laenutamine.
- 52 Nagu tuleneb ka esitatud küsimuse sõnastusest, käsitleb menetlus põhikohtuasjas raamatute digitaalsete koopia laenutamist, mis toimub nii, et see pannakse avaliku raamatukogu serverisse ja kasutajal võimaldatakse see koopia allalaadimise teel enda arvutis reprodutseerida, eeldusel et laenutusperioodi vältel saab alla laadida üksnes ühe koopia ja pärast selle perioodi lõppu ei saa see kasutaja tema poolt alla laaditud koopiat enam kasutada.

- 53 Lähtudes direktiivi 2006/115 artikli 2 lõike 1 punktis b määratletud tingimustest, tuleb sellist toimingut sisuliselt pidada viisilt samasuguseks kui trükiteoste laenutamine, kuna üheaegsete allalaadimiste arvu piiramine ühe koopiaga tähendab, et asjaomase raamatukogu laenutamisevõimekus ei ületa seda, mis tal on trükiteoste puhul, ja teiseks toimub selline laenutamine üksnes piiratud aja jooksul.
- 54 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2006/115 artikli 1 lõiget 1, artikli 2 lõike 1 punkti b ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et mõiste „laenutamine“ viidatud sätete tähenduses hõlmab raamatu digitaalse koopia laenutamist, kui see toimub nii, et see pannakse avaliku raamatukogu serverisse ja kasutajal võimaldatakse see koopia allalaadimise teel enda arvutis reprodutseerida, eeldusel et laenusperioodi vältel saab alla laadida üksnes ühe koopia ja pärast selle perioodi lõppu ei saa see kasutaja tema poolt alla laaditud koopiat enam kasutada.

Teine küsimus

- 55 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2006/115 artiklit 6 ja/või mõnda muud liidu õiguse sätet tuleb tõlgendada nii, et need ei luba liikmesriigil siduda direktiivi 2006/115 artikli 6 lõike 1 kohaldamist tingimusega, et avaliku raamatukogu poolt kättesaadavaks tehtud koopia on turule viidud selle koopia esmamüügi või omandiõiguse muul viisil esmakordse üleminekuga liidus õiguste omaniku poolt või tema nõusolekul direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 2 tähenduses.
- 56 Selles osas olgu kõigepealt märgitud, et kuigi direktiivi 2001/29 artikli 4 lõigetest 1 ja 2 ilmneb sõnaselgelt, et liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste originaalide ja koopiade levitamist üldsusele müümise teel või muul viisil ning et levitamiseõigus teose originaali või koopiade suhtes liidus ei lõpe, välja arvatud juhul, kui õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul toimub liidus kaitstud objekti esmamüük või muul viisil omandiõiguse üleminek, tuleneb selle direktiivi artikli 1 lõike 2 punktist b, et viimati nimetatud sättel ei ole mingit mõju kehtivatele liidu õigusnormidele, mis käsitlevad laenutamiseõigust.
- 57 Seetõttu ei ole direktiivi 2006/115 artikli 6 lõike 1 tõlgendamisel direktiivi 2001/29 artikli 4 lõige 2 asjakohane.
- 58 Järgmiseks tuleb esile tuua, et direktiivi 2006/115 artikli 1 lõige 2 sätestab, et direktiivi artikli 1 lõikes 1 osutatud laenutamise ainuõigus ei ammendu autoriõigusega kaitstavate teoste originaalide ja koopiade müügi ega muu levitamise tagajärjel.
- 59 Euroopa Kohus on nimelt otsustanud, et kaitstud teose selline kasutamine nagu üldsusele laenutamine erineb olemuselt müügist või mis tahes muust seaduslikust levitamistoimingust, kuna laenutamiseõigus kuulub endiselt autorile, vaatamata teost sisaldava andmekandja müügile. Seega ei ammendu laenutamiseõigus müügi või mis tahes muu levitamistoimingu tagajärjel, samas kui levitamiseõigus ammendub just nimelt siis, kui esmakordne müük ühenduses toimub õiguste omaniku poolt või tema nõusolekul (vt selle kohta kohtuotsus 6.7.2006, komisjon vs. Portugal, C-53/05, EU:C:2006:448, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Lõpuks tuleb esile tuua, et direktiivi 2006/115 artikli 6 lõige 1 on mõeldud tagama tasakaalu ühelt poolt autorite ja teiselt poolt üldsuse laenusõiguse erandi aluseks oleva kultuuri edendamise üldise eesmärgi vahel, mis põhjendab liikmesriikidele kõnealuses sättes antud võimalust kalduda avaliku laenutamise puhul kõrvale nimetatud direktiivi artiklis 1 ette nähtud ainuõigusest. Selle raames peavad vähemalt autorid saama sellise laenutamise eest tasu.

- 61 Olgu aga märgitud, et direktiivi 2006/115 artikli 6 lõiget 1 koosmõjus selle direktiivi põhjendusega 14, mis näeb ette, et avaliku laenutamise puhul tuleb kaitsta autorite õigusi, ning pidades silmas käesoleva kohtuotsuse punktides 47 ja 48 meenutatud üldpõhimõtet, mis nõuab autoriõiguste kõrgetasemelist kaitset, tuleb käsitada nii, et see näeb laenutamissoiguse erandi kohaldamisel ette üksnes autorite minimaalse kaitsetaseme. Sellest tuleneb, et vajaduse korral ei saa liikmesriike keelata kehtestamast täiendavaid tingimusi, mis parandavad autorite kaitset enam kui kõnealuses sättes otseselt on ette nähtud.
- 62 Käesoleval juhul on liikmesriigi õigusnormides ette nähtud täiendav tingimus direktiivi 2006/115 artikli 6 lõikes 1 sätestatud üldsuse laenusõiguse erandi kohaldamisele. See tingimus nõuab, et avaliku raamatukogu poolt kättesaadavaks tehtud koopia on turule viidud selle koopia esmamüügi või omandiõiguse muul viisil esmakordse üleminekuga liidus õiguste omaja poolt või tema nõusolekul direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 2 tähenduses.
- 63 Nagu aga kohtujurist oma ettepaneku punktis 85 õigesti märkis, võib – erinevalt autori nõusolekul toimuvast laenusõiguse omandamisest – juhul, kui avalik laenusõigus tuleneb direktiivi 2006/115 artikli 6 lõikes 1 sätestatud üldsuse laenusõiguse erandist, sellisest nõusolekust kõrvalekalduv erandi kohaldamine teatud teostele kahjustada autorite õiguspäraseid huve.
- 64 Järelikult võib põhikohtuasjas käsitletav tingimus, mille kohaselt võivad liikmesriigid üldsuse laenusõiguse erandi raames nõuda, et digitaalselt laenutatava raamatu üks koopia on õiguste omaja poolt või tema nõusolekul eelnevalt turule viidud, vähendada eelmises punktis viidatud ohtu ja seega parandada kõnealuse erandi kohaldamisel autoriõiguste kaitset. Seega tuleb kõnealust täiendavat tingimust pidada direktiivi 2006/115 artikli 6 lõikega 1 koosõlas olevaks.
- 65 Eeltoodust lähtudes tuleb teisele eelotsuse küsimusele vastata, et liidu õigust ja muu hulgas direktiivi 2006/115 artiklit 6 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, kui liikmesriik seob direktiivi 2006/115 artikli 6 lõike 1 kohaldamise tingimusega, et avaliku raamatukogu poolt digitaalselt kättesaadavaks tehtud raamatu koopia on turule viidud selle koopia esmamüügi või omandiõiguse muul viisil esmakordse üleminekuga liidus õiguste omaja poolt või tema nõusolekul direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 2 tähenduses.

Kolmas küsimus

- 66 Kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2006/115 artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus nimetatud sättes ette nähtud üldsuse laenusõiguse erandi kohaldamine avaliku raamatukogu poolt kättesaadavaks tehtud raamatu digitaalse koopia laenusõigusele juhul, kui see koopia on saadud ebaseaduslikust allikast.
- 67 Selles osas tuleb kõigepealt märkida, et kuigi direktiivi 2006/115 artikli 6 lõike 1 sõnastus ei näe otsesõnu ette ühtegi nõuet avaliku raamatukogu poolt kättesaadavaks tehtud koopia õiguspärase päritolu kohta, on kõnealuse direktiivi üks eesmärk ikkagi võidelda piraatluse vastu, nagu ilmneb direktiivi põhjendusest 2.
- 68 Kui aga möönda, et avaliku raamatukogu poolt laenutatud koopia võib olla saadud ebaseaduslikust allikast, sunniks see taluma või isegi innustama võlts- või piraatteoste levikut ja oleks ilmselgelt vastuolus selle eesmärgiga.
- 69 Järgmiseks tuleb esile tuua, et Euroopa Kohus on juba otsustanud seoses direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktis b ette nähtud isiklikuks otstarbeks kopeerimise erandiga, et selle erandiga ei ole hõlmatud ebaseaduslikust allikast isiklikuks tarbeks tehtud koopiad (kohtuotsus 10.4.2014, ACI Adam jt, C-435/12, EU:C:2014:254, punkt 41).

- 70 Seoses sellega on Euroopa Kohus sedastanud, et autoriõiguse omajaid ei saa kohustada leppima oma õiguste selliste rikkumistega, mis võivad kaasneda isiklikuks tarbeks koopiade tegemisega. Kui liikmesriikidel oleks õigus võtta vastu või jätta vastu võtmata õigusnorm, mis võimaldab isiklikuks tarbeks reprodutseerimist ka ebaseaduslikust allikast, siis see kujutaks ilmselgelt endast ohtu siseturu toimimisele. Sellise liikmesriigi õigusnormi kohaldamine võib põhjendamatult riivata autoriõiguse omajate huve (vt selle kohta kohtuotsus 10.4.2014, ACI Adam jt, C-435/12, EU:C:2014:254, punktid 31, 35 ja 40).
- 71 Kõik need isiklikuks otstarbeks kopeerimise erandi kohaldamisega seotud argumendid tunduvad olevat üldsuse laenusõiguse erandi kohaldamisel asjakohased ja neid võib niisiis analoogia alusel üle kanda direktiivi 2006/115 artikli 6 lõike 1 konteksti.
- 72 Eeltoodut arvesse võttes tuleb kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 2006/115 artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus nimetatud sättes ette nähtud üldsuse laenusõiguse erandi kohaldamine avaliku raamatukogu poolt kättesaadavaks tehtud raamatu digitaalse koopia laenutamisele juhul, kui see koopia on saadud ebaseaduslikust allikast.

Neljas küsimus

- 73 Võttes arvesse vastust teisele küsimusele, ei ole neljandale küsimusele vastamine enam vajalik, kuna see on esitatud ainult juhuks, kui vastus teisele küsimusele oleks jaatav.

Kohtukulud

- 74 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

- 1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamissoiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas artikli 1 lõiget 1, artikli 2 lõike 1 punkti b ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et mõiste „laenusõigus“ viidatud sätete tähenduses hõlmab raamatu digitaalse koopia laenutamist, kui see toimub nii, et see koopia pannakse avaliku raamatukogu serverisse ja selle kasutajal võimaldatakse see koopia allalaadimise teel enda arvutis reprodutseerida, eeldusel et laenusõiguse perioodi vältel saab alla laadida üksnes ühe koopia ja pärast selle perioodi lõppu ei saa see kasutaja tema poolt alla laaditud koopiat enam kasutada.**
- 2. Liidu õigust ja muu hulgas direktiivi 2006/115 artiklit 6 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, kui liikmesriik seob direktiivi 2006/115 artikli 6 lõike 1 kohaldamise tingimusega, et avaliku raamatukogu poolt digitaalselt kättesaadavaks tehtud raamatu koopia on turule viidud selle koopia esmamüügi või omandiõiguse muul viisil esmakordse üleminekuga Euroopa Liidus õiguste omaja poolt või tema nõusolekul Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikli 4 lõike 2 tähenduses.**
- 3. Direktiivi 2006/115 artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus nimetatud sättes ette nähtud üldsuse laenusõiguse erandi kohaldamine avaliku raamatukogu poolt kättesaadavaks tehtud raamatu digitaalse koopia laenutamisele juhul, kui see koopia on saadud ebaseaduslikust allikast.**

Allkirjad